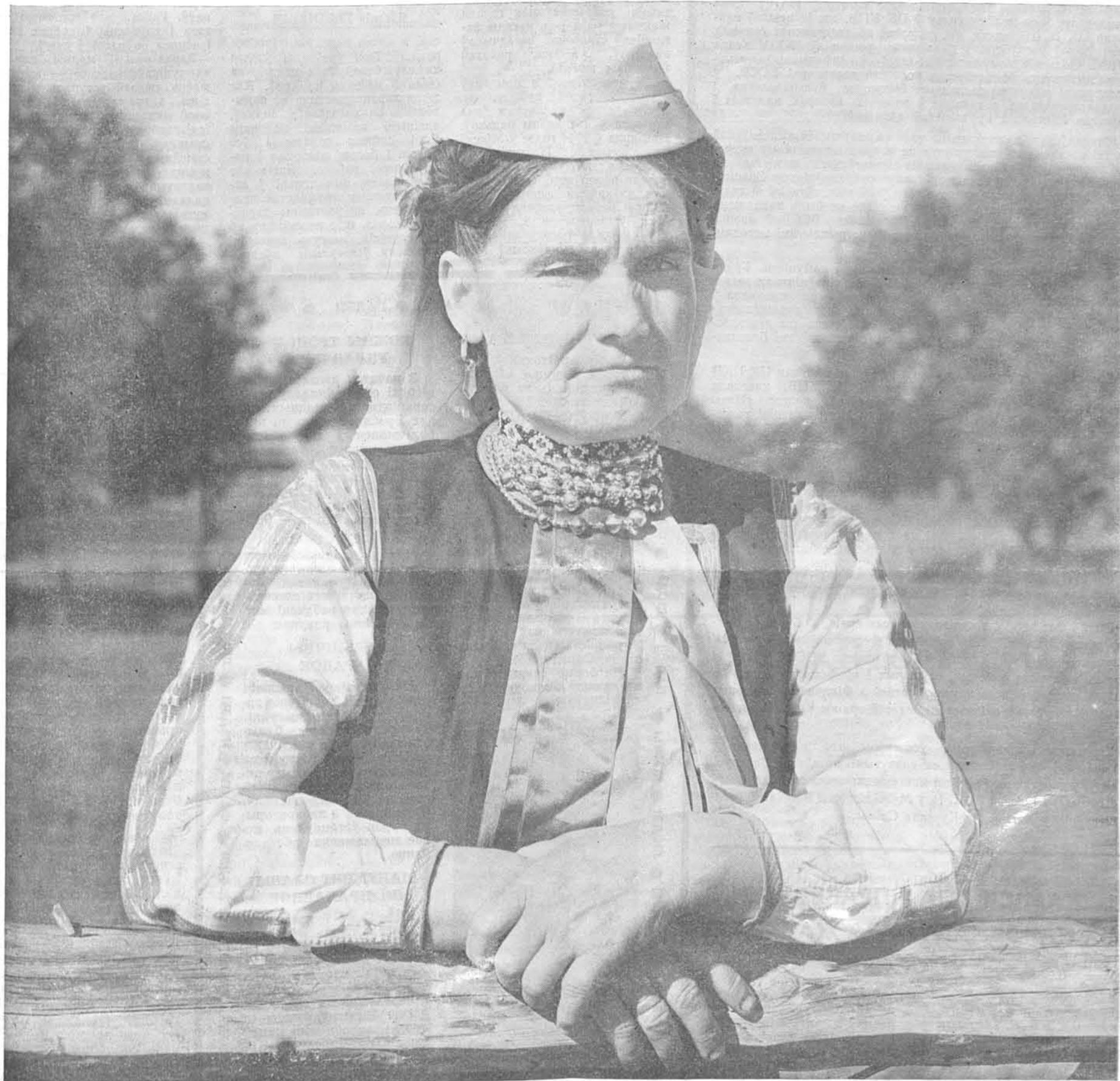

Голас Радзімы

№ 26 (1390) ЛІПЕНЬ 1975 г. Выхадне Беларускага Таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом ГОД Выхадня 20-ты ЦАНА 2 кап.

Мінск ГСП
ул. Краснаармейская 9
Тел. 6-ка ім. Леніна

Самабытная і прыгожая беларуская вёска Неглюбка. Таленавітыя і гасцінныя яе жыхары. У адзенні, звычаях, песнях захоўваюць жанчыны гэтай вёскі даўнія традыцыі. Іх працавітыя рукі з аднолькавым майстэрствам вырошчваюць хлеб і ткуць дзівосныя ручнікі, якія прынеслі неглюбскім ткачыхам сусветную вядомасць. НА ЗДЫМКУ: ткачыха Матрона КАУТУНОВА. [Фотарэпартаж пра Неглюбку змешчан на 8-й стар.] Фота Я. КАЗЮЛІ.

РОЎНАСЦЬ—АСНОВА ШЧАСЦЯ

Міжнародны год жанчыны выклікаў павышаную цікавасць сусветнай грамадскасці да праблем, звязаных са становішчам жанчын. І ўсё часцей позірні прадстаўніц жаночага руху за эмансипацыю скіроўваюцца да нашай краіны, дзе ўпершыню ў свеце на практыцы ажыццёўлена поўная юрыдычная і фактычная роўнасць жанчын ва ўсіх сферах жыцця. А як ацэньваюць сваё становішча самі савецкія жанчыны, якія, як сведчыць статыстыка, больш за іншых жанчын свету заняты вытворчай і грамадскай дзейнасцю, застаючыся руплівымі гаспадынямі, кляпатлівымі маці, пашчотнымі жонкамі? Аб гэтым карэспандэнт «Голасу Радзімы» В. ХАДАСОУСКІ гутарыў з намеснікам старшыні выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных Яўгеніяй ГРЫНЕВІЧ.

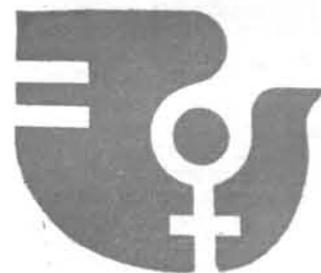
Мая сустрэча з намеснікам мэра беларускай сталіцы адбылася неўзабаве пасля выбараў у савецкія органы ўлады, што праводзіліся ў краіне 15 чэрвеня. Было ўжо вядома, што Я. Грыневіч абрана дэпутатам гарадскога Савета. Таму ад імя рэдакцыі і нашых чытачоў я павіншаваў Яўгенію Мікалаеўну і папрасіў яе падзяліцца сваімі ўражаннямі аб гэтай падзеі.

— Мяне ўжо пяты раз запар

выбіраюць у гарсавет. Бачу ў гэтым станоўчую ацэнку выбаршчыкамі сваёй дзейнасці. Але думаю, што працаваць трэба яшчэ лепш і больш, каб апраўдаць давер тых, хто аддаў галасы за маю кандыдатуру.

Напэўна, падобныя ж пачуцці былі і ў іншых жанчын, якія сталі ў гэты дзень паўнамоцнымі прадстаўніцамі Савецкай улады ў Вярхоўным і

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

АГЛЯД НАВІН

Мінулы месяц быў багаты на рознабаковыя кантакты Беларусі з братнімі сацыялістычнымі краінамі, з камуністычнымі і рабочымі партыямі.

У пачатку чэрвеня ў нас гасціла дэлегацыя работнікаў Цэнтральнага Камітэта Партыі працоўных В'етнама на чале з загадчыкам агульнага аддзела ЦК ППВ Дао Дык Цінем. В'етнамскія сябры былі прыняты ў Цэнтральным Камітэце Кампартыі Беларусі, азнаёміліся з вопытам работы мінскіх абкома і гаркома партыі, наведалі Брэст.

Завіталі ў госці і блізкія суседзі—група работнікаў партыйнага апарату Польскай аб'яднанай рабочай партыі на чале з сакратаром Вроцлаўскага ваяводскага камітэта ПАРП Ежы Канопекам. Яны мелі сустрэчу ў ЦК КПБ, дзе іх прыняў сакратар ЦК В. Шавялуха, які расказаў аб дасягненнях сельскіх працоўнікоў рэспублікі ў рэалізацыі рашэнняў XXIV з'езда КПСС. Польскія камуністы пабывалі ў інфармацыйна-вылічальным цэнтры Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР, у Беларускай навукова-даследчым інстытуце бульбаводства і плодаагародніцтва, а таксама ў раённых цэнтрах, калгасах і саўгасах Мінскай і Гродзенскай абласцей.

Югаслаўскую дэлегацыю на чале са старшынёй югаслаўскай часткі пастаяннага падкамітэта па навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву Міжрадавага савецка-югаслаўскага камітэта па эканамічнаму і навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву Званімірам Кнежавічам, якая знаходзілася ў Мінску, цікавілі пытанні планавання, жыллёвага будаўніцтва. Для яе была наладжана сустрэча з намеснікам старшыні Дзяржплана БССР Ф. Івановым. Члены дэлегацыі азнаёміліся з індустрыяльнымі метадамі будаўніцтва на мінскім ДБК-1.

А потым у Мінск прыехалі чэхаславацкія камуністы. Група адказных партыйных работнікаў КПЧ пад кіраўніцтвам загадчыка аддзела ЦК КПЧ Яраслава Молека, якая вывучала ў Савецкім Саюзе вопыт партыйнай работы, была прынята другім сакратаром ЦК КПБ А. Аксёнавым. Потым яна накіравалася ў Брэст для сустрэчы з кіруючымі работнікамі Брэсцкага абкома партыі.

Дэлегацыя Перуанскай кампартыі на чале з членам ЦК ПКП Мануэлем дэль Прыэга была прынята ў ЦК КПБ, наведала Мінскі абком партыі, завод халадзільнікаў, калгас «Новы шлях» Мінскага раёна. Некалькі дзён у Мінску гасцілі таксама кубінскія таварышы—слухачы Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК КПСС. Яны знаёміліся з вопытам работы партыйных, савецкіх і прафсаюзных органаў.

Гасцямі беларускіх архітэктараў былі іх калегі з сацыялістычных краін Еўропы, што прыехалі ў Мінск на семінар стваральніцкай архітэктурна-спартыўных збудаванняў. Удзельнікі семінару пазнаёміліся з мінскім Палацам спорту, водна-спартыўным камбінатам, пабывалі на будаўніцтве крытага катка ў парку імя М. Горкага, школы з плавальным басейнам у мікрараёне Зялёны Луг, на спартыўным манежы ва Уруччы. У мінскім Доме архітэктара яны агледзелі выстаўку праектаў новых спартыўных збудаванняў, над якімі працуюць беларускія дойліды.

Былі ў нас госці і з капіталістычных краін. У Брэсце і Мінску цёпла прымалі поезд дружбы з Федэратыўнай Рэспублікі Германіі, якім у нашу краіну па запрашэнню ВЦСПС прыехалі больш за трыста рабочых, служачых і прафсаюзных актывістаў. А мастакі Мінска прымалі гасцей з Фінляндыі—адказных работнікаў культуры і мастацтва гэтай краіны Кайсо Алопеуса і Тэмі Ліпасці.

Усе замежныя дэлегацыі, усе сябры, што прыязджаюць у Мінск, заўсёды знаёмяцца са слаўнымі мясцінамі Беларусі. Таму і ў чэрвені, як заўсёды, многалюдна было ад інашаземцаў у Доме-музеі І з'езда РСДРП, у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у Хатыні, ля Кургана Славы.

У КАМІСІІ ПА ПРАВЯДЗЕННЮ
МІЖНАРОДНАГА ГОДА ЖАНЧЫНЫ
Ў СССР

9 чэрвеня ў Крамлі пад старшынствам члена Палітбюро ЦК КПСС, першага намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР К. Мазурава адбылося чарговае пасяджэнне Камісіі па правядзенню Міжнароднага года жанчыны.

Камісія абмеркавала ход падрыхтоўкі да міжнародных мерапрыемстваў, якія праводзяцца ў сувязі з годам жанчыны. З паведамленнямі выступілі першы намеснік старшыні Камітэта савецкіх жанчын К. Праскурнікава, старшыня Камітэта маладзёжных арганізацый СССР Г. Янаеў, намеснік міністра лёгкай прамысловасці СССР А. Лаўрэнцьева, старшыня прэзідыума Саюза савецкіх таварыстваў дружбы Н. Папова.

На пасяджэнні былі заслуханы паведамленні кіраўнікоў творчых саюзаў Г. Маркава, А. Пахмутавай, Л. Куліджанова, Н. Панамарова аб рабоце, якая праводзіцца ў сувязі з Міжнародным годам жанчыны.

Было разгледжана пытанне аб ходзе выканання заданняў дзевятага пяцігадовага плана па развіццю дзіцячых дашкольных устаноў у СССР. За гады пяцігодкі ўведзена ў дзеянне больш як 10 тысяч ясляў-садоў. Усяго цяпер у краіне дзейнічаюць 113 тысяч пастаянных дзіцячых устаноў, у якіх выхоўваецца каля 11 мільянаў дзяцей. Гэтыя лічбы прывёў у сваім выступленні міністр асветы СССР М. Пракоф'еў.

З паведамленнямі аб захаванні Асноў заканадаўства СССР і саюзных рэспублік аб працы ў адносінах да жанчын на пасяджэнні выступілі сакратар ВЦСПС А. Бірукова і першы намеснік міністра юстыцыі СССР А. Сухараў. Камісія распрацавала рэкамендацыі па далейшаму паляпшэнню ўмоў працы і адпачынку жанчын, больш строгаму захаванню міністэрствамі і ведаствамі Асноў працоўнага заканадаўства.

РОЎНАСЦЬ—АСНОВА ШЧАСЦЯ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

мясцовых Саветах Беларусі. А такіх дзяржаўных дзяячак я ведаю нямала. Толькі на Мінску з 42 дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР дзевятага склікання 16 жанчын. У гарадскі Савет выбрана 229 жанчын з 500 дэпутатаў, у раённыя — 784 з 1 675 чалавек.

Так жа поўна жанчыны прадстаўлены і ў выканаўчых камітэтах Саветаў. Напрыклад, на чале выканкома аднаго з буйных раёнаў сталіцы — Савецкага — стаіць жанчына. У астатніх райвыканкомках горада жанчыны займаюць пасады намеснікаў старшын, загадчыкаў аддзелаў, кіруюць работай шматлікіх камісій.

...У час гутаркі я прыгадаў біяграфію сваёй субяседніцы. Зусім яшчэ падлеткам яна страціла ў час вайны бацькоў. Прыйшла ў 1944 годзе ў Мінск, каб вучыцца. Паступіла ў гандлёвы тэхнікум. Потым працавала прадаўцом, таваразнаўцам, на камсамольскай і партыйнай рабоце, завочна вучылася ў інстытуце і, нарэшце,—займала пасаду старшыні аднаго з райвыканкомаў Мін-

Яўгенія ГРЫНЕВІЧ.

ска, а цяпер намеснік мэра горада... Такі ўпэўнены ўздых па службовай лесеўцы можна было б назваць кар'ерай. Але гэтая характарыстыка не падыходзіць да жыццёвага шляху, адзінымі адзнакамі на якім былі добрыя справы і ўсё больш і больш адказная і няпружаная работа. Яшчэ мне падумалася, што толькі ў сацыялістычным грамадстве працавітасць, ніўрымслівы характар і сэрца, што клапоціцца аб шчасці ўсіх, могуць прынесці чалавеку ўсеагульны аўтары-

тэт, узяць яго да любых вышніх грамадскага становішча.

— Яўгенія Мікалаеўна, ці атрымліваеце вы задавальненне ад сваёй работы?

— Без работы, і абавязкова такой, што патрабавала б максімальнай самааддачы, прыводзіла б у рух усе творчыя рэсурсы характару, я не ўяўляю свайго жыцця. Сацыялізм прадставіў нам, жанчынам, магчымасць займацца любым відам грамадска карыснай дзейнасці, і я пераканана, што гэта адна з найвялікшых яго заваёў. Работа для жанчыны — гэта і годнасць, і добрае імя, і аснова роўнасці ў сям'і.

Зараз вельмі модны тэрмін «камунікбельнасць» — магчымасць людзей уступаць у зносіны з грамадствам. Але аб якой камунікбельнасці можа ісці гаворка, калі жанчына, напрыклад, замкнёна ў цесным сямейным асяроддзі? Толькі прыналежнасць да працоўнага калектыву дазваляе чалавеку цалкам задаволіць натуральную патрэбу ў кантактах з іншымі людзьмі.

Непасрэдна па роду сваёй дзейнасці я займаюся пытання-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

БУДНІ ПАЛЭТА

Палёт арбітальнай навуковай станцыі «Салют-4» праходзіць па намечанай праграме. 24 чэрвеня касманаўты Пётр Клімук і Віталь Севасцянянаў праводзілі прафілактычны агляд асобных сістэм, настройку службовай і навуковай апаратуры станцыі, сістэматызавалі вынікі даследаванняў і эксперыментаў, адпачывалі.

Рабочы дзень 25 чэрвеня быў прысвечаны даследаванням зямной паверхні. Здымка ў розных зонах спектра электрамагнітнага выпраменьвання выконвалася над раёнамі Украіны, Паволжа, Казахстана, Сярэдняй Азіі.

На борце станцыі працягваюцца біялагічныя эксперыменты.

У Гродна адбыўся першы ў краіне сімпозіум па праблемах міжвітамінных узаемадзіянняў. Выбар месца правядзення ўсеагульнага форуму вучоных-медыкаў—сведчанне вялікай работы па вывучэнню ўплыву аднаго вітаміна на дзеянне другога, якая праводзіцца калектывам аддзела рэгуляцыі абмену рэчываў Акадэміі навук БССР. НА ЗДЫМКУ: старшы лабарант Людміла АНТОНАВА і малодшы навуковы супрацоўнік Іван ЧАРНІКЕВІЧ у лабараторыі механізмаў рэгуляцыі абмену рэчываў з'яўляюць узоры да цэнтрафугавання.

Фота Ч. МЕЗІНА.

КОЖНЫ ТРЭЦІ—УКЛАДЧЫК

З пачатку дзевятай пяцігодкі сума ўкладаў насельніцтва ў ашчадных касах Брэсцкай вобласці павялічылася ў два разы. Значна ўзрос і сярэдні размер уклада на адзін асабовы рахунак. Калі на 1 студзеня 1971 года ён склаў 627 рублёў, то на 1 студзеня 1975-га — 903 рублі.

Цяпер укладчыкам ашчадных кас з'яўляюцца 462 тысячы чалавек. Гэта значыць, што кожны трэці жыхар вобласці мае свой асабовы рахунак.

БАЛЬНІЧНЫ ГАРАДОК

На ўскраіне Баранавіч узводзіцца бальнічны гарадок аддзялення чыгунікі. Чатырохпавярховы будынак стацыянара разлічаны на 240 ложкаў. Будуецца адначасова корпус дзіцячага аддзялення, паліклініка на 600 наведванняў. У кабінетах і лабараторыях будзе ўстаноўлена новае медыцынскае абсталяванне.

МАНУМЕНТ СЛАВЫ ЛЯ ПРАХАДНОЙ

Побач з прахадной «Гомсельмаша» ўзведзены манумент Славы ў гонар воінаў-сельмашаўцаў, якія загінулі на фронце, абараняючы свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы. Ён пабудаваны на сродкі, заробленыя калектывам прадпрыемства на камуністычным суботніку. Аўтар манумента — начальнік заводскага бюро прамысловай эстэтыкі Юрый Скарынка.

НОВЫ ПАЛАЦ ЗДАРОУЯ

Толькі сёлета ў санаторыі-прафілакторыі Светлагорскага завода штучнага валакна пабывала больш чым 500 рабочых. За апошні час у санаторыі-прафілакторыі адкрыліся гразелічэбніца, кабінет светлалячэння, зубабурачэбны кабінет і кабінет лячэння кіслародным катэзілем.

Праз некаторы час непадалёку вырасце другі санаторый — прафілакторый. Яго гаспадарам будзе працоўнікі цэлюлозна-кардоннага камбіната.

ДЗЯЎЧАТЫ
ЗБІРАЮЦА
Ў ДАРОГУ

Дзяўчаты з Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута збіраюцца ў дарогу. Яны скончылі вучо-бу.

З 585—агульнай колькасці выпускнікоў Інстытута — дзяўчат 252. Як бачыце, яны тут займаюць амаль палову месца ў аўдыторыях. Гэта можна было б і не падкрэсліваць, бо ў нашых вышэйшых навучальных установах наогул многа жанчын. Калі загнуць, напрыклад, у педагагічны ці медыцынскі Інстытуты, то там хлопцы будуць у меншасці. Аднак «засілле» дзяўчат у інжынерна-будаўнічым — з'ява, вартая ўвагі.

З'ява гэта заслугоўвае увагі таму, што жанчыны асвойваюць традыцыйна мужчынскія прафесіі. Некалькі дзесяткаў гадоў назад смешна было нават думаць, што дачка селяніна з Палесся або з Гродзеншчыны стане інжынерам ці архітэктарам. Цяпер гэта — звычайная справа. Бо калі жанчыны кіруюць міністэрствамі, гарадамі і раёнамі, то чаму яны не могуць кіраваць будоўлямі?

І вось Брэсцкі інжынерна-будаўнічы, які адкрыты дзевяць год назад, сёлета з ліку «правінцыяльных» дзяўчат выпусціў 60 інжынераў прамысловага і грамадзянскага будаўніцтва, 41 інжынера сельскагаспадарчага будаўніцтва, 88 інжынераў-гідромеліяратараў, 63 архітэктараў і інжынераў гарадскога будаўніцтва.

Не ведаю, як на гэта глядзяць за мяжой, што ж датычыць нашага краю, то знаходзяцца яшчэ людзі, і не толькі сярод мужчын, якія могуць сказаць: «Жанчына-інжынер? Ну які з яе выйдзе майстар ці прабор? З рабочымі на будоўлі трэба размаўляць па-мужчынску цвёрда, а ў гэтага інжынера ў кароткай спадніцы няма ніякай сур'езнасці...»

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

мі гарадскога гандлю і бытавога абслугоўвання насельніцтва. Прываю наведвальнікаў па самых розных пытаннях. І тут я маю адну слушную перавагу перад дэпутатамі-мужчынамі. Да мяне больш ахвотна ідуць жанчыны, бо жанчына жанчыне можа даверыць самыя патаемныя перажыванні.

Вялікае задавальненне прыносіць грамадская дзейнасць. Мільёны нашых жанчын, акрамя выканання службовых абавязкаў, добраахвотна займаюцца актыўнай дзейнасцю ў прафсаюзах, партыйных і камсамольскіх органах, іншых шматлікіх грамадскіх камісіях, камітэтах, таварыствах. Адніміце ў нас гэтае права — і мы ўжо не зможам сівярдаць, што маем у грамадстве такую ж вагу, як і мужчыны.

— *Мабыць, гэта думка, калі так можна сказаць, «прафесійнай» грамадскай дзяячкі?*

— Ні ў якім выпадку! Я прыйшла да яе ў самым пачатку свайго працоўнага жыцця, калі была на «радавых» пасадах. І дзе б ні працавала, не была да канца задаволена сабой, калі не мела грамадскіх «нагрузак». Паверце, аднойчы быў выпадак — мяне тады на нейкі час прызначылі дырэктарам дзіцячага дома, — калі мяне цалкам вызвалілі ад грамад-

скіх даручэнняў: маўляў, работа і так надзвычай неспакойная. Дык я адчувала сябе быццам пакаранай. Хіба можна заставацца ў баку ад таго, што хвалюе ўсіх?

Многія мае сяброўкі скажуць вам тое ж. Я часта сустракаюся, напрыклад, з Варварай Саламахай, ткачыхай тонкасукоўнага камбіната. Мы нават пасябравалі з ёю ў час паездкі па Італіі ў складзе групы перадавікоў вытворчасці. Герой Сацыялістычнай Працы, маці дваіх дзяцей — яна паспявае займацца яшчэ дзесяткамі важных спраў. З'яўляецца членам рэспубліканскага Камітэта абароны міру, была дэлегатка XXIV з'езда КПСС... І хто ведае, можа ў гэтай паўнакроўнасці жыцця аснова яе аптымізму, сапраўды невычарпальнай жыццярэдаснасці.

— *Яўгенія Мікалаеўна, вы — член рэспубліканскай Камісіі па правядзенню Міжнароднага года жанчыны. Чым займаецца ў гэтыя дні камісія?*

— Цяпер мы рэгулярна заслухоўваем справаздачы кіраўнікоў міністэрстваў, ведамстваў, асобных прадпрыемстваў аб тым, што робіцца на падначаленых ім заводах і ўстановах па далейшаму паляпшэнню ўмоў працы і быту жанчын-

рабніц. Урэшце, такая работа вялася і раней, аднак цяпер ёй надаецца асаблівае значэнне. Знаёмчыся з матэрыяламі камісіі, выразна бачыш, які грандыёзны размах набыў у нас клопат дзяржавы аб добрабыце жанчын. Мільярды сумы выдаткоўваюцца на будаўніцтва дзіцячых садоў і школ, на развіццё сеткі бытавога абслугоўвання і ўстаноў аховы здароўя. Зараз ставіцца мэта ўсім сродкамі рэзка скараціць хатнюю занятасць жанчын. Я ўпэўнена, што хутка і гэтая задача будзе вырашана.

Яшчэ мы заняты падрыхтоўкай да міжнароднай сустрэчы «Жанчыны ў барацьбе супраць фашызму, за трывалы і справядлівы мір на зямлі», якая адбудзецца ў Мінску ў канцы жніўня.

Да гэтых слоў трэба дадаць, што Яўгенія Грыневіч была членам дэлегацыі Беларускай ССР на XXIX сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, дзе ўдзялялася праграма Міжнароднага года жанчыны. Не аднойчы выступала яна на пасяджэннях Трэцяга камітэта, расказваючы аб жыцці сваіх сябровак у Беларусі, заклікаючы міжнародную грамадскасць прыкласці ўсе намаганні да ліквідацыі любых праяў дыскрымінацыі ў адносінах да жанчын.

— *Давайце падсумуем, Яўге-*

нія Мікалаеўна: у вас напружаная работа, грамадскія абавязкі, камандзіроўкі, трэба ж яшчэ рыхтавацца да выступленняў, чытаць... А сям'я, адпачынак, любімыя захапленні? Ці застаецца час на іх?

— А як жа! Я лічу сябе заядлай фізкультурніцай. Рэгулярна з сяброўкамі ходзім у басейн, захапляемся бадмінтонам, зімой — лыжамі. У суботу і нядзелю выязджаем за горад і выдатна праводзім час. Сын мой ужо вырас, скончыў інстытут і зараз працуе. Дарэчы, хутка я стану бабуляй.

— *Загадзя вінушу вас з такім ганаровым званнем, хоць некаторыя і вымаўляюць гэтае слова крыху з сумам...*

— Наадварот. Думаю, што яно верне мне ўспаміны маладосці. Давядзецца аднаўляць свае педагагічныя навыкі.

— *Што б вы пажадалі ў Міжнародны год жанчыны нашым чытацкам?*

— Каб яны хутчэй дамагліся ўсяго, за што змагаюцца сёлета. Роўнасць павінна стаць здабыткам усіх жанчын свету. І яшчэ хачу пажадць усім жанчынам вялікага мацярынскага шчасця.

92,5 працэнта працаздольных жанчын у СССР заняты грамадска карыснай працай.

3 з 5 спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй у нашай краіне — жанчыны.

189 беларускам за выдатную працу прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Каля 64 тысяч работніц узнагароджаны ордэнамі і медалямі.

Каля 800 тысяч жанчын ваявалі супраць гітлераўцаў у радах Савецкай Арміі. Жанчыны складалі 16 працэнтаў асабістага саставу партызанскіх атрадаў і злучэнняў, што дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі.

Звыш 16 тысяч беларускіх патрыётак за баявыя подзвігі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі.

У такога скептыка, скажу я вам, няма ні кроплі сур'ёзнасці. Таму што практыка даказала абсалютна дакладна: жанчыны, якія працуюць радавымі інжынерамі або кіраўнікамі на будоўлях, заводах, вызначаюцца творчым падыходам да справы, акуратнасцю, кемлівасцю, настойлівасцю — усімі тымі якасцямі, якімі часам залішне фанатэрымся мы, мужчыны. Так што дзве з паловай сотні выпускніц інстытута ў Брэсце — выдатнае папаўненне атрада інжынераў-будаўнікоў.

Будоўлі чакаюць іх. І вось дзяўчаты збіраюцца ў дарогу, рыхтуюцца ехаць на месцы сваёй пастаяннай работы. У гэтых зборах самае хваляючае — працоўнае размеркаванне. Куды пашлюць? Якую пасаду прапануюць?

Варта сказаць, што ні адна з 252 студэнтак не баялася застацца без работы. Такое ў нас немагчыма! Але перад пасяджэннем камісіі па размеркаванні кожная думала: дзе прыдзецца жыць і працаваць, у якіх умовах, які будзе заробтак? Цяпер усё гэта ім дакладна вядома. І таму мне выпускніцы расказалі...

Галіна Бакштаева прыехала вучыцца ў Інстытут з Гродна. Бацька яе — інжынер, маці — бухгалтар. Галіну накіравалі ў Мінск, у праектны Інстытут на пасаду інжынера. Яна будзе жыць у Інтэрнаце. Брастаўчанка Галіна Калядзіч паедзе працаваць у Смаленск, у сельбуд. Лідзія Вілейка, ураджэнка вёскі Сталпы Жабінкаўскага раёна, накіравана майстрам «Міжкалгасбуда» ў горад Вілейку («Паеду ў Вілейку, бо ў мяне прозвішча Вілейка»). Лена Місюра едзе ў Бранск, Галіна Саўчук — у Кобрын, Ніна Паутава з мужам Міхалам — майстрамі ў Слуцк, Наталля Гаўрылюк — у Архангельск.

Пытаю: — А чаму вас, Наташа, пасылаюць так далёка?

— Сама папрасілася, — адказвае яна. — Захацелася ў Архангельск.

— О, у нас многіх паклікала рамантыка! — дадае дзяўчаты. — Нека-

торыя паедуць у Казахстан, у Малдавію, Таджыкістан, Цюмень, Ленінград...

— А калі там не спадабаецца?

— Не спадабаецца — праз пару гадоў можна вярнуцца.

У інстытуце вучыцца, у асноўным, моладзь з Брэсцкай і Гродзенскай абласцей і Гродзенскай абласцей — з іншых абласцей Беларусі, з Украіны, Расіі. Большасць выпускніц, як і наогул студэнтаў, застаецца ў Беларусі, а чалавек 70 — тых, што маюць рамантычную прагу пазнаць неабсяжную краіну, паедуць у Еўрапейскую Расію, Сібір, Сярэднюю Азію, на Далёкі Усход.

Спытаў я, чаму такі вялікі выбар месц. Мне з гонарам адказалі, што інстытут за кароткі час свайго існавання заваяваў добрую рэпутацыю. Таму многія прадпрыемствы і арганізацыі імкнуцца атрымаць выдатных брэсцкіх спецыялістаў і просяць іх, можна сказаць, наперабой. Па гэтай прычыне камісія і «сватала» дзяўчат у самыя разнастайныя — далёкія і блізкія — месцы.

— А дзе будзе жыць, дзяўчаты?

Яны мне дружна адказваюць, што ўсім ім жыллё — галоўным чынам, Інтэрнаты, цвёрда гарантавана. Тыя прадпрыемствы, арганізацыі, саўгасы і калгасы, дзе яны будуць працаваць, забяспечваюць іх жылём у абавязковым парадку. У тым ліку і сямейныя пары, якіх сярод выпускнікоў некалькі дзесяткаў.

Так што выпускніцы інжынерна-будаўнічага збіраюцца ў дарогу з выдатным настроем. Яны ведаюць свае пасады, грашовыя аклады, упэўнены ў тым, што будуць працаваць па выбранай спецыяльнасці і жыць у добрых умовах. А што больш патрэбна чалавеку, які скончыў інстытут? Службовыя павышэнні, замужжа, новыя кватэры — справа будучага.

Уладзімір БЯГУН.

Гэтыя дзяўчаты працуюць на Мінскім вытворчым аб'яднанні «Інтэграл».

В СТРОЮ СОЗИДАТЕЛЕЙ

В «Библиотечке «Голосу Радзімы» скоро выйдет брошюра В. Ходосовского «Своей судьбы хозяйки», посвященная Международному году женщины. В ней рассказывается об участии белорусских женщин в экономической, общественно-политической деятельности, их вкладе в дело победы над фашизмом, а также о масштабной программе социального обеспечения женщин. Ниже помещаем отрывок из этой брошюры.

Главное препятствие для получения работы у женщин капиталистического мира — трудности с приобретением квалификации. Поэтому, например, в 1971 году во Франции 69 процентов женщин начинали работать, не имея профессиональной подготовки. Для женщин нашей страны такой проблемы не существует. Система профобразования в СССР общедоступна. Только в БССР в 1972 году в училища, где готовят высококвалифицированные рабочие кадры по 260 специальностям, поступили около 28 тысяч девушек или 28,2 процента всех принятых. Более половины учащихся техникумов, где готовятся средние технические работники, — женщины. В высших учебных заведениях республики каждый второй студент — женщина. Квалификация к тому же можно получить прямо на предприятии, где налажена разветвленная система профессиональной подготовки.

Итак, «все работы хороши, выбирай на вкус». О чем же свидетельствует выбор наших соратниц по работе? Исследования социальной мобильности в народном хозяйстве свидетельствуют, что женщины все чаще предпочитают профессии, где требуются не только сноровка, но и глубокие специальные знания. Женщины уве-

ренно заменяют мужчин на руководящих постах любого уровня, быстро продвигаясь по служебной лестнице. Вот свидетельств статистики на этот счет.

Доля женщин, занятых преимущественно физическим трудом, сократилась с 53 в 1959 г. до 49 процентов в 1970 г. Растет количество работниц, занятых в таких сложных отраслях, как машиностроение (с 12 в 1959 г. до 15 процентов в 1970 г.), электротехника и радиоэлектроника (соответственно 58 и 70 процентов). Сейчас свыше тысячи женщин (вдвое больше, чем в 1969 г.) руководят предприятиями, более двух тысяч (в 4,5 раза больше, чем в 1959 г.) — начальники производственно-технических отделов, секторов, групп, бюро. Почти вдвое больше стало за этот же период женщин — руководителей цехов, участков, мастерских. В целом доля женщин среди инженерно-технических работников народного хозяйства Белоруссии составила в 1970 году 41 процент всех служащих этого звена и выросла втрое по сравнению с 1959 годом.

Еще более прочные позиции женщины занимают в традиционно «феминизированных» отраслях. Например, в легкой промышленности, имеющей большой удельный вес в народном хозяйстве республики, занято 111 тысяч женщин или 70 процентов всех работающих. 1200 из них — специалисты с высшим и 5670 — со средним специальным образованием. 8 женщин работают директорами предприятий, 32 — главными инженерами. Министерство возглавляет Мария Кононова, которая прошла путь от директора комбината до руководите-

ля промышленной отрасли.

Советская власть не только гарантировала женщинам право на труд. Она создала самую современную в мире систему его охраны. В октябре 1972 года в БССР вступил в силу новый Кодекс законов о труде. Глава XI его целиком посвящена вопросам производственной деятельности женщин. Статья 160, например, запрещает «применение труда женщин на тяжелых работах и на работах с вредными условиями труда, а также на подземных работах». Новый закон оберегает права беременных женщин и кормящих матерей при их трудоустройстве.

Нарушения этой части трудового законодательства случаются редко. Более того, обычно администрация вместе с партийными и профсоюзными органами находят множество дополнительных средств для создания наиболее благоприятных условий работающим женщинам. Так, например, как сделала это дирекция Минского часового завода «Луч».

Коллектив его можно назвать сугубо женским — работницы составляют 75 процентов. Основная специальность здесь — сборщица. Работа кропотливая, требующая предельного внимания и усидчивости. Поэтому руководство делает все, чтобы облегчить труд девушек. Технологи заменили ленточный конвейер пооперационным, который разнообразит ритм труда и снижает психологическую нагрузку. Дизайнеры позаботились об удобстве и освещении комнаты отдыха. Врачи оборудовали комнаты гигиены, подобрали для трансляции в цехе специальную музыку. Составили оптимальный режим труда и отдыха во время смены. На заре-

(Окончание на 4-й стр.)

«ТАКОЕ МАЁ ПАКАЛЕННЕ...»

пішучь
землякі

ГОД ОБНАЖАЕТ ПРОТИВОРЕЧИЯ

Международный год женщины ставит множество вопросов. Он обнажает противоречия, которые вечно существовали между мужчиной и женщиной. Женщина-дипломат, астронавт, профессор, женщина вошла в сферу общественной деятельности. Как же женщина должна быть уравнена в правах с мужчиной? Ведь у нее все равно остаются ее извечные обязанности — растить детей. Будет ли ей оказываться помощь в этом ее благородном деле? Год женщины вызывает множество дискуссий, высказываются и отстаиваются разные взгляды. Изменит ли положение женщины к лучшему или к ее природным обязанностям прибавятся новые? Общественная и научная деятельность женщины оказалась очень плодотворной, и это надо приветствовать и поддерживать. Женщины уже не раз доказывали, что они не уступают мужчинам.

В. ЗОММЕР.

ФРГ.

ЦІ ДАБ'ЮЦЦА РАЎНАПРАЎ'Я?

Як вядома ўсяму свету, 1975 год аб'яўлены Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый Міжнародным годам жанчыны. Нарэшце, покліч аб роўнасці жанчыны з мужчынам прагучаў з трыбуны прадстаўнічай міжнароднай арганізацыі, чуцен ва ўсіх краінах зямнога шара. Аднак, назіраючы за рухам жаночых арганізацый у нас у Канадзе, ды і наогул у капіталістычных краінах, мы бачым, што гэты покліч закрывае толькі самы верхні пласт буржуазнага накіпу, які, на наш погляд, не так хутка ўдасца змыць канчаткова канадскім жанчынам. Гэты накіп так глыбока пранік у саму структуру капіталістычнай маралі, што яна паразіла не толькі мужчына, але і жанчыну. Многія з іх самі крычаць, што месца жанчыны дома, на кухні, што яе самы галоўны абавязак — нараджаць і выхоўваць дзяцей. Яны лічаць, што самыя лепшыя выхаванні — маці. Але які светапогляд выхоўвае жанчына ў свайго дзіцяці? У капіталістычным грамадстве клопат кожнага — толькі пра сябе.

Вось на падставе ўсіх гэтых назіранняў мы і робім вывады, што няскора жанчыны даб'юцца сапраўднага раўнапраўя пры капіталізме, сістэме, якая менш за ўсё ўдзяляе ўвагі гэтаму пытанню. Праўда, і тут з кожным годам усё больш з'яўляецца жанчын-урачоў, педагогаў, юрыстаў і нават дзяржаўных дзяячаў. Есць нават жанчыны ў парламенце, але гэта ў асноўным члены кіруючых партый, якія ўсімі сіламі імкнучыся не дапусціць нараджэння новай сацыяльнай сістэмы, пры якой у поўнай меры магчыма ажыццяўленне роўнасці мужчын і жанчын.

Радуюся і ганарымся сваёй Радзімай, першай у свеце краінай, якая паклала канец усім дыскрымінацыям, эксплуатацыі жанчыны.

Надзежда і Рыгор
МАРТЫНЮКІ.

Канада.

«Голас Радзімы»

№ 26 [1390]

— ВАРАБ'ЕВА! — Яна ўстае з-за стала, моцна пацяскае руку, прыязна ўсміхаецца, дзелавіта пытае аб мэце майго прыходу. Выкладваю свае просьбы, атрымліваю згоду. І літаральна праз хвіліну ў кабінет старшыні выканкома Віцебскага гарсавета запрашаецца чарговы наведвальнік. А я сяджу за сталом збоку зацкаўленым назіральнікам.

Ідзе строгая размова з работнікамі гандлю. Чаму для граджан мала піва і квасу ў спальнях дні? Валянціна Паўлаўна нейкі час цяплява слухае не вельмі пераканаўчыя аргументы суб'яседніка, затым перабірае яго пытаннямі наконт ёмістасці чанаў на заводзе безалкагольных напіткаў, хуткасці тэхналагічных працэсаў, патрабуе разлікі, прапановы. Яна не аддае падначаленым загадаў, а прымушае саміх думаць, шукаць, дзейнічаць.

Барыс Глушкоў, кіраўнік Інстытута «Віцебскграмадзянскапраект», пачынае сваю інфармацыю з акуратна складзеных табліц — самыя красамойныя лічы напісаны чырвонымі чарніламі. Адчуваю, што прынцыповая размова аб тым, якому праекту аддаць перавагу, пачалася не сёння. Але, нарэшце, думка гарадскіх улад і архітэктараў супадае поўнасьцю. Нейкі раптам знікае афіцыйна-дзелавы тон, і Валянціна Паўлаўна змацаванна, з цікавым падрабязнасцямі, расказвае пра намечаную рэканструкцыю Успенскай горкі. Архітэктары ажыўлена ўключаюцца ў абмеркаванне будучай работы. Здымкі, планы, накіды пераходзяць з рук у рукі. І кожны марыць угорас.

Другі раз заходзіць намеснік старшыні выканкома гарсавета Анатолий Шчарбакоў, які займаецца жыллёвымі пытаннямі. Ён дакладвае пра забеспячэнне кватэрамі інвалідаў вайны і працы, паведамляе вынікі праверкі скаржаў, заяў...

У гэты калейдаскоп гаспадарчых спраў мэра вялікага горада раз-пораз урываюцца тэлефонныя званкі — не дзе патрэбна яе ўмяшанне, прыносяць на падпіс нейкія паперы, у асобную папку Валянціна Паўлаўна адкладвае матэрыялы, што будучы абмяркоўвацца на заўтрашнім пасяджэнні выканкома, — прачытае іх вечарам.

3 ЖАНОЧАЙ прыдзірлівасцю разглядваю гаспадыню горада. Сціплы шарсцяны касцюм і белая кофтач-

ка з прыгожай брошчай, кароткая прычоска, шлюбны пярсцёнак, другі — з каменчыкам... Нават у тоне размоў адчуваецца дзелавітасць, дакладнасць, рашучасць. І раптам у адказ на чарговую прапанову — шырокая ўсмішка, аж вочы зазялі: «Малайцы! Як добра вырашылі!»

— Днямі я вярнулася з Масквы, — гаворыць Валянціна Паўлаўна, як толькі мы застаёмся адны. — Мела там хвалоючую сустрэчу: праз дваццаць пяць год сабраліся аднакурснікі. Успомнілі мы і свае пасляваенныя картачкі прадуктовай, і зімовае паліто, якое па чарзе апраналі на спатканы, і інтэрнацкі пакой, у якім мясцілася 45 дзяўчат. Хлопцаў на нашым курсе было — на пальцах пералічыш. Хадзілі гуртом па сваім хіміка-тэхналагічным інстытуце і здзіўляліся: няўжо столькі год прайшло? Так да дробязей памятаецца маладосць. Сёння ўсе мае аднакурсніцы — паважаныя людзі: маці дарослых дзяцей, кіраўнікі вытворчасці, навуковыя работнікі... Жартам выбралі пераможцаў па самых розных паказчыках. Я стала першай па стажу кіруючай работы — 23 гады. Была галоўным інжынерам фабрыкі ў Каўнасе, дырэктарам скурзавода ў Віцебску, працавала сакратаром райкома партыі, тры гады ўзначальваю выканком Віцебскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных. Такое маё пакаленне — мы заўсёды шмат працавалі і марылі няспінна...

П А ЖУРНАЛІСТЦІХ справах я наведваю Віцебск амаль штогод. Мінулай вясной яго было не пазнаць — усюды пераканана, груды будаўнічых матэрыялаў. Уражанне такое, што ўсе гараджане брукуюць вуліцы і садзяць кветкі.

— Амаль так і было, — нека стомлена ўсміхаецца Валянціна Паўлаўна. — Адпушчаныя дзяржпланам сродкі хацелася асвоіць да тысячагоддзя горада — «прыбрацца» да свята. Часам не стыкоўваліся праекты, перарабляліся — ледзь не мокрыя лісты неслі на будаўнічы пляцоўкі, не хапала рабочых рук, арганізавалі суботнікі, нядзельнікі. Колькі было энтузіязму! Затрымліваліся пастаўкі патрэбных матэрыялаў (многія з іх былі звышпланавыя) — даводзілася нават самай ездзіць, прасіць.

— Горад — вялікі і складаны ар-

ганізм. Зрабіць за кароткі тэрмін нешта прыкметнае можна толькі з вялікім напружаннем. Бо ніхто ж не знімае і паўсядзённых клопатаў, — спакойна разважае Валянціна Паўлаўна. — Мы — Савецкая ўлада, да нас у гарсавет людзі прыходзяць і звоняць па самых розных пытаннях. Жыллё, вада, транспарт, школы, бальніцы, нават кветкі на вуліцы не павінны выйсці з-пад нашай увагі. Бывае, што і ў выхадны дзень раздасца дзелавы тэлефонны званок. Але, ведаецца, я адчуваю сапраўднае задавальненне ад сваёй нялёгкай і адказнай работы.

Ч АПЛЯЮСЯ за згаданыя выхадныя дні, каб выйсці за рамкі службовага кабінета.

— А як дамашнія гледзяць на вашу занятасць?

— О, яны ўсе такія самастойныя! Часам па звычцы паспрабую камандаваць, дык смяюцца: «Адначні крыху!» Дзяўчаткі мае ўжо студэнткі. Алёнка канчае трэці, а Ірыша — другі курс Віцебскага медінстытута. Яны ўсё жыццё разам, як нітачка з іголкай. І мне падабаецца іх будучая прафесія — высакародная і нека па-жаночы спагадлівая. Дамашнія клопаты ў нас — справа агульная. Бабуля толькі абед гатуе. Увогуле, на кухні таўчыся ў сям'і не прынята. У нядзелю, калі толькі надвор'е дазваляе, загарнулі бутэрброды — і на рэчку. Я найбольш рыбу люблю лавіць — вудачкай, спінігам. А колькі кепікаў і кпін даводзіцца выслухваць з-за таго, не жаночага хобі, не пераказаць. Муж уцягнуў у гэтую справу. Закінула абы як першы раз вуду, а тут раптам клонула. І я сама нібы трапіла на кручок. Цудоўны адпачынак, скажу я вам, — і зімой, і летам.

У адной з размоў, сведкай якіх я была, нека адной фразай усплыла нядаўна надрукаваная ў часопісе аповесць. Выпадковасць ці сістэма гэта ў занятага важнымі справамі мэра горада?

— Навіні трэба ведаць. Вядома, усё не схопіш. Чытаю, што паряць дачкі, бібліятэкар. А часам прыду дадому такая стомленая, болей, здаецца, і не бывае. «Дзяўчаткі, дайце добрую кніжку». Акунешся ў свет роздому і духоўных шуканняў, і лягчы стане. У жыцці так бясконца важна ўмець марыць і не адрывацца ад рэальнасці.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

Па 50 цэнтнераў збожжа з гектара плануюць атрымаць сёлета ў саўгасе «Любань» Вілейскага раёна. НА ЗДЫМКУ: галоўны аграном саўгаса Н. ЗАВАДСКАЯ з камбайнерамі М. СУБАЧАМ і І. КЛІМЯТАМ аглядаюць пасевы жыта.

37 працэнтаў саставу
Вярхоўнага Савета
БССР дзевятага склі-
кання—жанчыны.

Жанчыны складаюць
46,7 працэнта ў мясцо-
вых Саветах дэпутатаў
працоўных.

Амаль палавіна саста-
ву выбарных органаў
прафсаюзаў рэспублікі
— жанчыны.

У БССР адкрыты
звыш 2,7 тысячы дзіця-
чых садоў і ясляў.

Працуюць каля 580
спецыялізаваных палі-
клінік і кансультацый.

В СТРОЮ СОЗИДАТЕЛЕЙ

(Окончание.)

Начало на 3-й стр.)

де есть столовая, прекрасно оборудованная поликлиника, оснащенная всем необходимым для квалифицированного медицинского обслуживания работников.

Даже о свободном времени своих работников позаботились на заводе. Вам нужны к концу смены продукты или не хочется идти в универмаг — пожалуйста, к услугам стол заказов, который доставит к проходной в назначенный час все необходимое для дома. Дети работающих полностью обеспечены детскими садами и яслями, молодежь — общежитиями...

Подобная забота о женщине-труженице типична для социалистического производства. Типична она и для нашего сельского хозяйства. Здесь происходят

те же процессы, что и в промышленности. Образ крестьянки с мотыгой или подойником уходит в прошлое. Его заменяет образ колхозницы, вооруженной современной техникой, владеющей знаниями, которые все больше сближают ее труд с трудом квалифицированного рабочего.

Сейчас в республике женщины составляют 40 процентов среди агрономов, 52 — среди зоотехников, треть ветеринарных врачей, 18 колхозов и 45 совхозов в Белоруссии возглавляют женщины.

Интерес к работе, увлеченность своим делом. Это, пожалуй, одна из главных причин, побуждающих женщин уверенно осваивать все новые и новые участки трудовой деятельности. Одним из них стала сфе-

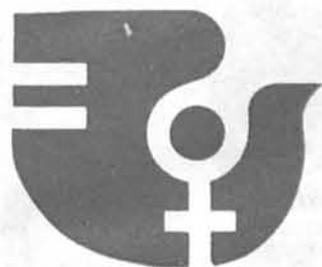
ра интеллектуальной, творческой деятельности. Эта область во все времена была недоступной для представительниц «слабого» пола. Да и сейчас кое-где не перевелись рассуждения об умственном превосходстве мужчин и о, якобы, неспособности женщин к умственной работе. Чтобы развеять такие взгляды, понадобилось одно — открыть женщинам доступ к образованию. Это сделал социализм. И результаты не замедлили сказаться. Сегодня культурная жизнь страны уже невозможна без участия в ней огромной армии женщин-интеллигентов.

В 1973 г., по данным статистического обследования, 52,7 процента всех специалистов с высшим образованием в республике составляли женщины. В просвещении и культуре в числе

занятых более 70 процентов женщин, в здравоохранении — 84 процента, в юридических органах — более трети всех специалистов. Женщины — это также писательницы и журналистки, художницы и артистки, композиторы и архитекторы.

И все-таки особенно прочные позиции наши женщины заняли в последнее время в ученом мире. В системе науки и научного обслуживания республики работают теперь 50,7 процента женщин из числа всех сотрудников. В институтах белорусской Академии наук и в других учреждениях исследовательской деятельностью занимаются около 11,2 тысячи женщин, что в четыре с лишним раза превышает эти данные в 1960 г. 601 женщина имеет высшую ученую степень доктора и около 2,2 тысячи — кандидата наук. Звания академиков присвоены 37 белорусским женщинам-ученым.

1975: International Women's Year

International Women's Year is an important event. The decision to take this major political action, initiated at the 27th Session of the UN General Assembly by a number of progressive organizations, the Women's International Democratic Federation among them, was carried unanimously.

The Soviet people welcomed the UN decision. Our public, state and government bodies attach great importance to International Women's Year—the Presidium of the USSR Supreme Soviet even set up a special, high-level Commission for International Women's Year in the Soviet Union, headed by K. Mazurov, Member of the Politbureau of the CPSU Central Com-

mittee, First Vice-Chairman of the USSR Council of Ministers, with B. Ponomarev, Alternate Member of the Politbureau, Secretary of the CPSU Central Committee, and V. Nikolayeva-Tereshkova, Chairman of the Soviet Women's Committee, as Vice-Chairman. The Commission has 72 members—representatives from all Union Republics, heads of ministers and departments, public organizations and creative unions.

The Commission approved a plan of activities for the Soviet Union within the IWY framework, which includes national and international meetings, conferences, seminars, exhibitions, competitions, festivals gala meetings and get-togethers. The Co-

mission discusses problems and suggestions connected with the further improvement of the Soviet women's working and living conditions, medical care and recreation facilities at its regular sessions.

The size and businesslike nature of the campaign launched in our country for Women's Year are a good illustration of the well-known words of L. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, about the attitude to women in Soviet society. «Our Soviet women», he said, «who is a worker, mother and heroine, is worthy of the most profound respect». This definition of the Soviet women's social position is characteristic of the socialist way of life.

WOMEN in the USSR shall be accorded equal rights with men in economic, government, cultural, political and other public activities.

«These rights shall be ensured by women being accorded the same rights as men in work, remuneration, rest and leisure, social insurance and education, and by state protection of the interests of mother and child, state aid to mothers of large families and to unmarried mothers, maternity leave with full pay, and by provision of a large number of maternity homes, nurseries and kindergartens».

than 200,000 head factory shops and laboratories.

How about women in political life? In the USSR Supreme Soviet (our Parliament) 475 deputies of a total of 1,517 are women. A leading woman engineer, architect, astronomer, minister, Party or trade-union functioner, judge or lawyer has long ceased to surprise anyone. And it is truly symbolic that the first woman cosmonaut in the world was a Soviet girl.

There is a large state farm in the bountiful Ferghana Valley, which is called the pearl of Uzbekistan. The farm direc-

had an enviable task—to build and run hundreds of industrial enterprises, to develop a new industrial system and to raise cities in the great open spaces of Soviet Russia. People were learning to work and live a new way. While building up the country, they were moulding new people, quite different people, with a new attitude to labour and a new morality. One after another, the doors of factories, schools, institutes, laboratories and design bureaus swung open to welcome women.

Could our women give up work and go back to being

OUR WOMEN

A talk with Yevdokiya KARPOVA,

Vice-Chairman of the Council of Ministers of the RSFSR, Vice-Chairman of the Commission on Holding the International Women's Year in the USSR

(Constitution of the USSR, Article 122.)

We are convinced that in the countries where women even now have to fight for equality, these words from our Constitution cannot but move people. «The Soviet people are proud of their women», said Eugénie Cotton, then President of WIDF, several years ago. «It isn't for nothing that the International Women's Day is a holiday in your country and such great significance is attached to it. It is a happiness that many of us do not know, and which we truly envy you—in the best sense of the word».

Well, one can understand Eugénie Cotton's feelings. You see even today, and even in developed capitalist countries where women's equality is recognized, that more often than not it is only on paper.

Lenin, the founder of our state, often underlined that equality in law didn't mean equality in life. A proclamation of rights is important, but ensuring them in practice is more so. Soviet power gave women equal rights with men in all fields from its very first days. And the following figures show what has been achieved in this country to date in this field. 53 per cent of the work force of the USSR are women. Six out of 10 specialists with higher or secondary education are women. As many as 400,000 women in our country do research work, more than 80,000 hold degrees—Candidates and Doctors of Science, Corresponding Members and Academicians of the Academies of Sciences.

Our women have overrun traditionally «male» occupations and occupy many «male» posts. I intentionally put this word in inverted commas because the male monopoly in these or those fields of labour was done away with long ago (except in very heavy and harmful jobs). But then, judge for yourself. Some 4,000 women are directors of industrial enterprises, more

than 200,000 head factory shops and laboratories.

When looking at Tajikhan Shadiyeva, one wouldn't believe that this woman's life started literally in the darkness of the Middle Ages. Here is what she says about herself: «When I was 11, I was sold to the tabib, a wealthy doctor, for two sacks of rice. He had two wives already, I was the third...»

Antonina Grigoryeva, daughter of a hunter-fisherman of Khanty nationality, lives in the northern part of Western Siberia in the Khanty-Mansiyskiy National Area. Her parents were nomads in tsarist Russia. She was only one year old when her father was killed in World War I. But in spite of the fact that Antonina spent her childhood in the wild tundra, she, thanks to Soviet power which gave her, like all other Soviet children, free education, managed to finish a specialized teacher's training school and became a teacher. Antonina Grigoryeva has worked in Party and government organs for nearly 40 years. For 10 years she was head of a large District Soviet. She has several government decorations. Some years ago she was promoted to the post of chairman of the Executive Committee of the Khanty-Mansiyskiy National Area.

One more woman's destiny. Matryona Drozdova, a Russian girl from Moscow Region, was only 11 when she was taken to the owner of a textile mill and there began her exhausting working life, devoid of all rights. When Soviet power came and changed our way of life, elevating the working man, Matryona Drozdova became a respected person, a teacher of young workers.

These three lives reflect the destiny of a whole generation of our women in miniature. Their lives were hard but in the first five-year plans they

housewives? Financially, many could. The living standard in the Soviet Union is high enough and rising all the time. But that's not the only thing. We are brought up to regard work as a necessity. People need to be in a collective, to share concerns, successes and failures with their mates. It is not by chance that in questionnaires, for instance, women more and more often put interest in their work before all other considerations.

Of course, it is not easy to work and bring up children, take care of them and of the husband and keep house properly. And in this, in woman's traditional chores—that of housekeeping—she is also helped by the Soviet state.

Social assistance to the family is one of the more important tasks of the Party and Government's social policy. The state takes the responsibility for domestic building, for catering and trade, transport, communal, medical and cultural services, the upbringing of children, i. e., for the tasks which are directly aimed at helping the family and the woman to develop.

Every year sees an expansion in the network of women's and maternity wards, children's polyclinics and hospitals, schools and kindergartens to which more than 10,000,000 children go at nominal fees (the state pays four-fifths of the cost). In the countryside some 5,000,000 children of collective-farm women go to seasonal creches and kindergartens at harvesttime. The elder children go to Young Pioneer camps for the summer—these are usually in beauty spots near rivers and lakes. And here again, society pays most of the cost.

To say in short: Soviet women make a big contribution to the development of our socialist society, and society, in its turn, lavishes care and attention on them.

New blocks of flats in Minsk. Photo by E. KOZYULA.

About 2,500,000 Soviet women are members of the Communist Party of the Soviet Union. More than a million women are deputies to the USSR Supreme Soviet (our Parliament), the Supreme Soviets of the Union and Autonomous Republics and local Soviets. 57 per cent of deputies of the Supreme Soviet of our Republic and 46,2 per cent of deputies of local Soviets are women.

Today half the students in the Soviet Union are females, and in the technical higher schools nearly 40 per cent of the students are girls—in the USA there would be about 0.8 per cent and in Britain 1.5 per cent.

And how about women at work in the USSR? 53 per cent of the whole labour force are women. They have equal opportunities and equality in promotion. Like men, Soviet women are entitled to old-age, disablement or loss-of-breadwinner pensions. They have a right to retire on pension at 55, after a minimum of 20 years' work (for men this is 60, after 25 years' work).

Women's new role in the socialist state has also produced new problems. The main one is how to combine work with her responsibilities to home and children. In our country the state helps to deal with this problem. We have a huge network of permanent preschool child-care institutions. In the Byelorussian SSR only there are more than 2.7 thousand creches and kindergartens. In summer school-children go to Young Pioneer camps, where again the state pays the bulk of the cost. In the USSR more than 7 million children are at boarding schools or after-school play groups, so that their mothers can work without worry.

During the Great Patriotic War more than 800,000 Soviet women fought shoulder to shoulder with men both at the front and in partisan units. More than 16,000 Byelorussian women who defended the country were decorated; 10 won the title of Hero of the Soviet Union.

ПЯШЧОТНА І ШЧЫРА

Перамога на V Усесаюзным конкурсе артыстаў эстрады была для віцебскіх дзяўчат крыху нечаканай.

— Вядома, мы везлі ў Маскву сваё майстэрства і гарачую любоў да музыкі, — гаворыць цяпер Зінаіда Ісачанка. — Мы пражна слухалі выступленні сваіх сапернікаў, дакладней сказаць — калег-музыкантаў. Дзе яшчэ будучы такі шырока магчымасці пазнаёміцца з калектывамі і выканаўцамі ўсёй краіны! Усё было вельмі цікава. А тут такі падарунак — нам прысуджана першае месца.

Гэта ўзнагарода падкрэсліла высокі прафесіяналізм удзельніц актэта балалаек, іх музычную культуру, добры густ, настойлівую працу. Калектыву імгненна набыў вядомасць, просьбы і прапановы выступіць пасыпаліся з усіх канцоў. А што дзяўчаты?

— Узятліся пералічваць, колькі хвілін у сутках, — жартуе Тамара Шафранова, стваральнік і кіраўнік актэта. — Хочацца ўсюды паспець.

Яна нетаропка знаёміць мяне з балалаечнікамі. Зінаіда Ісачанка, Людміла Стрыжонак, Наталля Андрушкевіч, Надзея Сахно і сама Тамара — выкладчыцы Віцебскага музычнага вучылішча, Вольга Градоўкіна вучыцца ў ім, Ганна Кавалёва працуе ў культасветвучылішчы, а Людміла Чачуха — у музычнай школе.

Спачатку дзяўчаты збіраліся, каб паіграць для сябе, для душы, як кажуць. Найбольшы вопыт у «балалаечнай справе» мела Шафранова — яна скончыла Беларускае дзяржаўнае кансерваторыю менавіта па класу балалайкі, удзельнічала ў актэце, якім кіраваў цудоўны музыкант і педагог Георгій Жыхараў. Усё сямейства балалаек — ад маленькай пікала да кантрабаса — знайшлі ў запісках аднаго з віцебскіх дамоў культуры. Музыка з'яднала іх у калектыву аднадумцаў, хаця

спрэчкі на рэпетыцыях наконт трактоўкі той ці іншай тэмы не спыняюцца і сёння.

— Патрэба іграць была ў нас арганічнай, — разважае Людміла Стрыжонак. — Мы скончылі кансерваторыю з правам выкладаць і выступаць як выканаўцы. Але ж не ў кожнага хопіць часу, сіл, рашучасці, каб падрыхтаваць асобную праграму. Гуртом лягчэй. Ды і магчымасці для выканання актэта дае найбагацейшыя.

Аднойчы на «дзявочыя вачоркі» завіталі іншыя выкладчыкі вучылішча. Усе разам яны зрабілі шмат заўваг, але адзінадушна прыйшлі да думкі: нарадзіўся цікавы, своеасаблівы калектыв, трэба яму выходзіць «у людзі».

Так віцебскі актэт балалаек пачаў свае выступленні на сценах горада, вобласці. А потым дзяўчаты, затаішы дыханне, узнімаліся па прыступках — Мінск, Масква... Перамога на конкурсе адкрыла перад імі новыя шляхі. Восем віцебскіх дзяўчат з балалайкамі прадстаўлялі сваю рэспубліку ў Літве, на Дэкадзе літаратуры і мастацтва Беларускай ССР, два тыдні гастраліравалі ў Польшчы.

— За час паездкі па Літве, — летуценна ўсміхаецца Зіна Ісачанка, — мы пасябравалі з кампазітарам Сяргеем Картэсам. І музыка, якую ён пісаў да спектакля «Правінцыяльныя анекдоты» (яго ў канцы сезона паказаў Віцебскі драматычны тэатр), была разлічана менавіта на наша выкананне. З якім энтузіязмам мы над ёю працавалі!

У рэпертуары актэта балалаек цяпер ёсць апрацоўкі народных песень і танцаў, п'есы сучасных савецкіх і замежных кампазітараў. Але ж спецыяльна для актэта амаль не пішуць, воль і даводзіцца Шафрановай партытуру распісваць самой.

— Хутка канікулы ў маіх вучняў пачнуцца, — гаворыць

Тамара Аляксандраўна, — я тады спакойна вазьмуся за падрыхтоўку новай праграмы для актэта. З намі цяпер выступае салістка Галіна Калініна. Гэта робіць канцэрты больш разнастайнымі, дазваляе неяк паноўваць выкарыстоўваць магчымасці нашых балалаек. Увогуле, я лічу, гэта выключны інструмент. Бясхитрасны, нескладаны, ён нараджае гук ад трапяткіх чалавечых пальцаў. Струны балалайкі, нібы струны душы. Крані іх пяшчотна і шчыра — запяюць.

— Мы імкнемся творча ставіцца да свайго рэпертуару, — дапаўняе Людміла Стрыжонак. — Не кожную рэч нават з класічнага балалаечнага рэпертуару бяром. Калектыв наш эстрадны, тут асабліва важна вострае пачуццё сучаснасці, рытмічнасць, жывасць, вяселосць. Музыканты часам здзіўляюцца, як мы іграем без партытуры, без нот. Нам цяжэй, вядома, але без гэтых акадэмічных рыс мы бліжэй да слухачоў.

Я гляджу на ажыўленыя, адухоўленыя твары сваіх субяседніц. Дзеся любві да музыкі яны часам ад нечага адмаўляюцца, ахвяруюць адпачынкам. Але што можа параўнацца з радасцю творчасці! Вось учора запісвалі на тэлебачанні некалькі твораў са свайго рэпертуару па заяўцы з Масквы. Скончылі позна, я так і не змагла дачакацца дзяўчат. Толькі палюбавалася на іх праз шыкліяны дзверы студыі. А сёння не выпала ўсім сабрацца.

...Нашу размову перапыняе прыход юнака з балалайкай. Сесія, экзамены ў вучылішчы. Сцішаныя выкладчыцы ўважліва слухаюць няроўную адхвалюваную ігру вучня. Свой жа экзамен яны трымаюць перад мільённай аўдыторыяй слухачоў у рэспубліцы, краіне, за мяжой.

В. СЕРГІЕўСКАЯ.

Музычную адукацыю дзеці аршанскіх тэкстыльшчыкаў атрымліваюць у школе, створанай пры льнокамбінаце. На аддзяленнях фартэпіяна, струнных, народных інструментаў тут навучаецца больш як 700 хлопчыкаў і дзяўчынак. Сярод навучэнцаў школы — нямала лаўрэатаў абласных і рэспубліканскіх конкурсаў юных талентаў.

НА ЗДЫМКУ: заняткі ў класе акардэона з Наташай ГАРШЭНІНАЙ праводзіць педагог Святлана ГРЫНЦЭВІЧ.

Фота М. ХУТАРЭЦКАГА.

Трыпціх Вольгі Іпатавай «Пад нагамі нашымі» ўключан у зборнік «Вецер над стромамі», які хутка выйдзе з друку. У кожнай з трох навел трыпціха пісьменніца прасочвае лёс мастака і мастацтва ў грамадстве, дзе скавана, заняволенна творчай думка, абмежаваны магчымасці яе развіцця.

Але мастацтва не караваецца ў ланцугі! Яно нараджаецца ў народзе, прабіваецца, як крыніца, праз тоўшчу зямлі. Крыніца не заўсёды бачна, але вакол яе растуць дрэвы, зелянее трава.

Вольга Іпатава — з пакалення маладых беларускіх пісьменнікаў. Яна нарадзілася ў гарадскім пасёлку Мір

на Гродзеншчыне ў 1945 годзе, скончыла філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Яшчэ ў школе дзяўчынка захаплялася грэчаскай міфалогіяй, а калі вырасла, зразумела, што неабмежаваную прастору для пошукаў, даследаванняў і адкрыццяў дае родная зямля, беларуская гісторыя, якая мае яшчэ

столькі белых плям. В. Іпатава многа ездзіць па вёсках, слухае і запісвае легенды, паданні, многа чытае, вывучае побыт, гаворку, адзенне жыхароў сёвай мінуўшчыны.

«Святаслава» — адна частка трыпціха «Пад нагамі нашымі». Яе мы ў скарачэнні прапануем увазе чытачоў.

СВЯТАСЛАВА

Лось, высачаны з учарашняга дня і амаль загнаны, знік, нібы праваліўся скрозь зямлю. Рагвалод яшчэ шалёна імчаўся паміж высачэзных соснаў, час ад часу прыгінаючыся, каб не высцебала вочы якая лясчына, але прадчуванне ўдачы знікла, бо шырокі ласны крыж, які быў мільгаў ужо ў сасоніку, болей не быў бачны. Рагвалод, нарэшце, спыніў кая, які таксама дыхаў цяжка, так што пена падала на зямлю, і агледзеўся.

Не чуваць было ні хрыплага гаўкання ганчакі, ні азартных выкрыкаў грыдніяў. Дружыннікі, мабыць, адсталі ад яго, а пасля згубілі след. І ён быў адзін у лесе.

Ён пацягнуўся за рогам. Магутны поклік страсянуў нетры: з дрэў пыхнулі птушкі, нешта вогненна-рыжае мільгнула ў кустах, мацней затрымцела асіна.

Але адказу не было: далёка завёў княжыча паліўнічы азарт! Стаміўшыся, ён апусціў руку — і застыў ад здзіўлення. Недалёка ад яго стаяла, трымаючы поўную лубянку журавін, невысокая круглатварая дзяўчына ў кабеце, накінутым на грубага ткання сукенку, скураных поршнях, забарсні якіх зграбна перакрываўваліся на нагах, скураная павязка, калі скроняў пабліскавалі бранзалетападобныя кольцы, якія шчыльна ахоплівалі яе русую галаву, тоўстая каса была перакінута на плячо. У вобліку яе не было нічога незвычайнага — ён яскрава сведчыў, што жыве яна ў беднасці — каб на баку яе не вісеў калчан са стрэламі, і калчан гэты быў упрыгожаны касцяной накладкай такой прыгожасці, якая пасавала б хіба яму, наследніку князя, а не беднай дзяўчыне з простага чадзі. Да таго ж, з-за пляча яе тырчэў лук, і гэта нагадала княжычу гісторыю пра нейкую паганскую багіню, якая зацкавала сабакамі юнака, што ўбачыў яе без

вопраткі. Ён варухнуўся, каб спытаць дарогу, але яна апырэдзіла яго:

— Княжычу трэба павярнуці абліччам да Ярылы — вунь там, за сасной, гало — і ехаць так, каб глядзеў Ярыла ўвесь час яму ў патыліцу — воль так, — яна акрэсліла свабоднай рукой паўкружжа, паказваючы, і ён міжволі заўважыў, якая зграбная ў яе постаць. Але тут жа разгневаўся: дзёўчына, сказаўшы тыя словы, не пакланілася яму, як належала, а павярнулася, каб ісці сабе далей, як быццам кожны дзень бачыла яна перад сабой вятшы¹ людзей, і ўсмешка ў яе была тая ж, пагардлівая, нібы гэта ён, княжыч, быў з чорні, а яна князёўнай. Але ж як караць яе тут? Не ўдарыць жа яе?

— Ты... пастой! — крыкнуў услед Рагвалод, не ведаючы, што казаць

— Ты... адкуль ведама, што я — княжыч? Дзяўчына з-за пляча глянула на яго, бліснулі яе вочы.

— Рог маеш у сябе мой, Рагвалодзе. Сама выражала на ім трызубец. Ды і карзно² маеш княжае...

Ён ірвануў кая і ўмомант апынуўся каля яе. Але дзяўчына не спалохалася, не адхіснулася, толькі на момант звужыліся яе вочы — светлыя на загарэлым твары. Ён нагнуўся над дзяўчынай, разглядаючы: прыгожая!

— Як рэчашася, дзяўчына?

— Святаслава, княжычу.

— Нашто дадзена імя мужчынскае?

— Отрана чанаў бацька, і не хацеў бо змярыцца, каб дзёўчыну мець...

Ён і сам не заўважаў, што едзе за ёю услед.

— Пашто не баішся адна ў лесе?

¹ Вятшы — знатныя людзі.

² Карзно — від плашча.

— Не ёсць я, княжа, адна; воль мой дружа!

Яна паказала на лук, і, нібы толькі заўважыўшы, што Рагвалод, як прывязаны, едзе за ёй, спахнілася:

— Адначка бысць мне беднаю: худа думае, мабыць, пра мяне дзед!

Яна так хутка і імгненна слізганула ў бярэзнік, які рос каля вузкай сцяжынкі, што ён не паспеў ні ўтрымаць яе, ні заўважыць, куды яна пайшла, і, збянтэжаны, доўга стаяў на месцы.

Рагвалод даехаў да прадграддзя ўжо ў цемры. Княжацкі двор стаяў на гарышчы, і здалёку было відаць, што церам і сеница былі ярка асветлены: чэлядзь і слугі княжыча снуюдаліся па двары з палаючымі смалякамі. Ва ўсе бакі былі накіраваны грыдні з наказам шукаць княжыча. Крыкі радасці раздаліся на сустрэч конніку, але Рагвалод, стомлены, ледзь ссунуўся з кая, і, прайшоўшы ў святліцу, кінуўся на лажніцу, не распранаючыся. Скрозь сон чуў як чалавечы здымалі з яго боты, карзно, кальчугу, але не хапала сіл, каб адштурхнуць якую.

Прачынуўся ён позна, і адразу паўстала перад ім Святаслава. Але тут ён быў ужо не адзіночым падарожным, які мог і не заўважыць непачывасць да сябе. Ён адразу стаў валадаром, і захацелася яму, каб стаяла перад ім непакорная дзяўчына, каб схілілася ў нізкім паклоне, і, на каленях стаячы, прасіла — аб чым, няважна, але прасіла. А яшчэ хацелася пабачыць яе ўсмешку, і насмешлівыя вочы, і круглы, як бы дзіцячы твар...

Некалькі дзён ён усё-ткі намагаўся вызваліцца ад яе, а праз тыдзень разам з дзёўчынай Якавам ехаў у лес. Якаў, як высветлілася, до-

³ Дзёўкі — старэйшыя дружыннікі.

АД КАЗКІ ДА ЖЫЦЦЯ

Характэрнай асаблівасцю творчасці вядомай беларускай мастачкі Алены Лось з'яўляецца здзіўляючая вернасць іменна сваёй тэме, свайму жанру, сваім вобразам. Усе яе творы — ці гэта кніжная ілюстрацыя, ці станковыя лісты, — як правіла, адкрыта эмацыянальныя. А. Лось звяртаецца не толькі да вачэй, але і да пачуццяў гледача.

За 20 гадоў творчай дзейнасці (яна закончыла Вільнюскі мастацкі інстытут) Алена Лось аформіла звыш 50 кніг, якія выйшлі ў выдавецтвах Вільнюса, Мінска, Масквы. І, здаецца, проста немагчыма не дакрануцца да іх, не паглядзіць ззяючы лакам каляровы пераплёт, эlegantныя прыгожыя супервокладкі. Разлічаныя на дзіцячае ўспрыняцце, яны радуць яркімі колеравым вырашэннем, кампазіцыйнай яснасцю, канкрэтнасцю казачных вобразаў, жыццярэдасным настроем.

У ілюстрацыях да беларускіх народных казак «Залатая яблынка», «Ох і залатая табакерка», «З рога ўсяго многа», «Каза-манюка», «За ельнічкам, за бярэзічкам», да казкі Зм. Бядулі «Скарб» і іншых мастачка прыадчыняе нам цудоўны свет народнай мастацкай творчасці. Яна тонка падмячае гарманічнае адзінства форм жывой прыроды і арнаментальных стылізаваных узораў народнага мастацтва.

Багаты матэрыял для сваіх твораў А. Лось знаходзіць у падарожжах па Беларусі, асабліва па Палессі, дзе захаваліся самабытныя рамствы, касцюмы, рознае начынне, старажытныя лубкі, разьба па дрэве. Яна ўважліва вывучае і літоўскія даматканяныя ручнікі, і шэдэўры рускага драўлянага дойлідства, і закарпацкія пісанкі, і горкаўскія матрошкі, і хахламскі роспіс. Так рэальныя жыццёвыя ўражанні ад паездкі ў вёску Полх-Майдан у Паволжы леглі ў аснову афармлення рускай казкі «Машачка і мядзведзь».

А на Брэстчыне яна знайшла тэму для серыі лірычных гравюр «Дзеці Белавежы», якая экспанавалася на дзесятках выставак у нас і за мяжой. Ліст «Лясны букет»... У лесе на траве прымасцілася дзяўчынка. Сабрала яна грыбы і склала іх, як у кошкы, у вялізную сыраежку. А вось на ўскраі лесу ў роздуме прыціх Хлапчук, а ля яго ног даверліва прыладзілася аленія. У гэтым — уся А. Лось, з яе мяккім гумарам, любоўю да дзяцей і прыроды, з яе гуманістычным бачаннем свету.

На Мазыршчыне мастачка сустрэла столькі самабытных і цікавых людзей — калгаснікаў і рабочых, сапраўдных герояў нашага часу, што хутка ўсе альбомныя замалёўкі, накіды, малюнкi знайшлі сваё ўвасабленне ў серыях каляровых і чорна-белых лінаграфічных «Палессе» і «Людзі на Прыпяці». Тут — і пейзажы Мазырышчыны, і буравыя вёжы сярод некрунтай прыроды глыбіннага Палесся, і беларускія нафтавікі, і жыццярэдасныя калгасныя дзяркі, і паляводчая брыгада з вёскі Барбароў. Праломленыя яркі, і паляводчая брыгада з вёскі Барбароў.

Адна з апошніх работ А. Лось — гэта ілюстрацыі да пушкінскіх «Песень заходніх слаўян». У іх мастачка зрокава не толькі ўвасабляе вобразы пушкінскіх балад, легенд і песень, але і ўзнавіла ўласціваю ім эмацыянальную атмасферу лірыка-рамантычнай усхвалыванасці. «Чытаючы Пушкіна, адчуваю, — гаворыць А. Лось, — быццам мяне нясе ў вышыню, быццам лячу на крылах. І часта цяжка спускацца з гэтых вышынь — зноў да лінолеуму, да металу, каб потым разам з матэрыялам знайсці тое, што адпавядала б пушкінскай паэзіі. Нічога не зробіш, даводзіцца пераадольваць «зямное прыцягненне».

Барыс КРЭПАК.

Удзельніцы танцавальнага ансамбля «Лялькі» Баранавіцкага гарадскога дома культуры.

Фота Э. КАБЯКА.

ВЕРШЫ БЕЛАРУСКІХ ПАЭТАС

Марына БАРСТОК

За гэты год мы сталі багацей
І яшчэ больш праславіліся
ў свеце...
Страчалі і праводзілі гасцей,
Пачаставаць было чым
і прывеціць.

Суседу рады мы і дружбаку —
Усім, хто ўсцешан беларускім
краем,
І шырака на нашым бальшаку,
Што сёння мы праспектам
называем.

Які прывабны мілы родны
кут!
Паломнікі і госці, паглядзіце:
Купала з Коласам паўсталі тут,
Засведчаныя ў бронзе
і ў граніце.

Амаль што побач. Колькі той
хады
Ад Свіслачы да плошчы...
З паўгадзіны...

Яны спаткаліся, як і тады,
Калі сваёй шукалі пуцявіны.

Любімыя народам песняры
Глядзяць на град, што з руін
узняты,
А з рання і да позняе пары
Шумяць ля іх падножжа
арляняты.

Святлана БАСУМАТРАВА

Люблю Дзвіну і Нёман, Сож
і Піну,
Мілей за ўсё — Бярэзіны
блакіт,
Дзе заветны востраў, нібы
кіт,
На красавіцкім сонцы грэе
спіну.

Ізноў дарога, вечная дарога
Вядзе мяне праз далі і гады.
А мы з табой сустранемся
тады,
Як за плячамі застанеца
многа

Квітнеючых садоў, палеткаў
снежных,
Жаданых і няпрошаных
сустрэч.
І ўсё ж на свеце (вось якая
рэч!)

Сустрэцца мы павінны
непазбежна.
Мне аб табе няспынна
шэпчаць шыны,
Сустрэчны ветрык ціхенька
пяе...

Калі запаліць ягады свае
Агіём чырвоным дзікі куст
шыпшыны
І лістапад дыван свой
адмыслы
Засцэле над Бярозаю-ракой,

Маўкліва ты сустранешся
са мной.
А можа будуць словы,
словы,
словы...

Вера ВЯРБА

«Жыві з надзеяй!» Казку лепей
скласці,
Калі ў запасе вечнасці няма,
А толькі дні няўлоўныя,
як шчасце,
І два крылы, як белая зіма.

Плыве ў разводдзе радасці
вясновай
Мой карабель, блакітная карма.
У цішыні — запозненыя словы
І два крылы, як белая зіма.

За небакраем далеч халадзею—
Прыстанак доўгі выберу сама.
Перажывуць мяне
Мая надзея
І два крылы, як белая зіма.

Любоў мая! Я свет табе пакіну
І ўсё, што хвалявала недарма.
Хай нада мной застынуць слёзы
сына
І два крылы, як белая зіма.

бра ведаў старца Няжылу, які сапраўды часта прыходзіў на княжацкі двор з вырабамі сваёй унучкі. Жыла яна, як даведаўся княжыч, Удваіх з дзедам.

Ведаў, здаецца, Якаў, тую рачулку, на беразе якой жыла Святаслава, аднак маленькая, як згорбленая, хацінка паўстала перад імі якраз тады, калі, зняможаныя, яны гатовы былі павярнуць назад.

Спачатку ён не мог нічога разглядзець, і паступова паўставалі перад ім нізкая печ, складзеная з каменяў, што палілі па-чорнаму, тапчан, дзе ляжала адна аўчына, драўляная лава, ля якой на бярозавым кругляку сядзела Святаслава. На ёй была тая ж суценка, толькі на галаве замест павязкі—вузкі вышыты ручнічок, з-пад зрэблінны былі відаць босыя ногі. У прыполе яна трымала разгалістыя рогі, пілюючы адно з разгалівананняў вострай пілкай. Перад ёй, на лаве, дымілася варам гліняная міса, дзе ляжала некалькі зрэзаных атожылаў. Тут жа ляжалі лучковыя свядзёлкі са скураною цецвой, жалезны разец, цыркуль, маленькія пілкі і іншыя прылады разьбяра. У другім кутце насупраць печы, пад бажніцай з паганскімі багамі, на шырокім дубовым пні ляжалі ўжо гатовыя прылады: грабніцы з разнамі спінкамі, рукаці, вялікія гузікі, накладкі, чаранкі—выразаныя з косці, з дрэва, а таксама Дажбог, зроблены з такой дасціпнасцю, што Рагвалод аж скалануўся—такой грознай і ўпартай сілай павяла на яго. І сама разьбярка, здавалася, была надзелена гэтай грознай сілай, і на момант ён адчуў страх і перад ёю. Але, зрабіўшы намаганне, ён уладна махнуў рукой, і Якаў, сагнуўшыся, выскачыў з хаты. Павольна падышоў княжыч да Святаславы, смела глянуў ёй у вочы:

— Узяці хачу ця ў двор свой. Любіці буду, і крывіду ад мяне не мецьмеш.

Яна маўчала, глядзела на яго: нешта нібы змагалася ў ёй: пагляд на святлеў, то зноў замыкаўся ў сябе. Нарэшце адказала павольна, як бы ўсё раздумваючыся:

— Яко жону не возьмеш мя—яно рабыня не жадаю. Ажэ схочаш за жону—і тады не вазьму ця. Воля дарожшая мне.

Княжыч успыхнуў. Чырванню заліло яму твар. Ён помсліва закусіў вусны і, крутнуўшыся, памкнуўся да дзвярэй.

...Назаўтра на паляну, дзе стаяла хатка, уварваліся коннікі. Яны кінуліся ў жыллё. Сівелага, нягэлага старога, які стаяў ля дзвярэй, штурханулі вон, і ён, ударыўшыся галавой аб камень, нерухома выцягнуўся ля парога. Святаславу вывалілі прастваласую, у

адной кашулі, і, накінуўшы на яе поцілку, ускінулі на каня, а пасля з гікам панесліся прэч.

Пацягнуліся дні, месяцы. Святаслава жыла ў двары, а церам яе стаяў наводдалі, і гэта было палёгкай: тут не назалія ўвагай грыдні, не еў злосным, грэблівым позіркам стары князь, невылечна хворы і ад таго паблажлівы да гвалтоўнага выбрыку сына. Цяпер на дзяўчыне быў залатыя налобнік, з якога на скроні спускаліся залатыя ж падвескі-лунніцы, узоры на якіх зыркалі ярка-чырвонымі эмалевымі кропкамі, пацеркі з жоўтага заморскага камяню абвіталі шыю, бранзалеты-змеявікі на руках. Мяккія скураныя чаравікі на нагах, затканая золатам льяная суценка падкрэслівалі гнуткую постаць, надавалі хадзе лёгкасць. Княжыч прыходзіў да яе кожны вечар, і яна прывыкла да яго, пакачала нават: жанчына ніколі не застаецца раўнадушнай да сілы, да таго ж спалучанай з каханнем і прывабнасцю. А ён быў з ёй то грубы і жорсткі, то бязмерна пяшчотны, і яна паддаючыся то ўладнасці, то ласкавасці, забывалася на ўвесь свет: колькі пакаленняў жанчын бачылі сэнс свайго жыцця ў служэнні яму, мужчыне, уладару! Але раніцай ён ехаў на паляванне, або судзіў і караў, або вучыў воінаў кідаць дроцікі, валодаць дзідай—а яна хадзіла з кута ў кут, ненавісна глядзела на каваны ўзорны куфар з дарагімі сукнямі, мядзведжую шкуру на падлозе, на празрыстую камку, якой былі засланы ў кутце абразы, і закідала галаву, каб не закрычыць уголас. Рукі яе сумавалі па рабоце, цела—па бегу: па лесе, за аленем, вавёркай!—а было яшчэ нешта, у чым і сама не разабралася б. Не хапала, як паветра, заўсёдашняй занятасці пошукам—то ўзору, то формы, то, урэшце, таго, што хацелася б ёй зрабіць—ці грабянец, ці падвеску, ці статуэтку. Святаслава неўпрыкмет прывыкла жыць, увесь час нешта вынаходзячы, прыкідваючы — каб пасля перанесці гэта на косць ці дрэва. Першым часам знаходкі гэтыя будзілі яе па начах, кіпела кроў—грукала ў скроні, нібы нешта напамінала аб сабе, шкадавала... Яна спрабавала заняцца работам тут, але княжыч не дазволіў: ганебна было для яго гэта! Апроч таго, хацелася, каб яму і толькі яму належалі ўсе думкі жанчыны, што жыла з ім, а ў рамястве бачыў ён суперніка, больш уладнага над ёю, чымся любы з мужоў, якія абкружалі іх.

...Рашэнне выпявала ў Святаславе павольна, падспудна, але апошнім часам яна павесялела: гафтуючы, напаявала пацешкі, жартавала з чалавечкамі. Рагвалод і цешыўся: прызвычалася!—і пацэльвала: тут нешта няпроста! Сціскаў у абдымках, дапытваўся:

— Любіш?

Не мог памыліцца—з любоўю адказвала, гладзіла ваяасы, ненаглядным называла, і суцешаны, ён засынаў у яе абдымках.

Але аднойчы на досвітку ён прагнуўся адзін. Святаслава не было ў святліцы: нідзе не было яе! Спалі чалавечы і грыдні—ахова. Сам адпусціў іх на ноч! Ён уварваўся ў светлую грыдніцу, як віхор—і праз хвіліну, узброіўшыся, як на паляванні, панесліся з княжага двара ва ўсе бакі коннікі.

Лешама ганчак Сокалу ткнуў княжыч у пашчу скамечаную льяную кашулю Святаславы, што знайшоў каля ложка—і ўслед за ім, трымаючы напятае цяж, паляцеў на скакуне. След вёў наўсцяж да Дзвіны, за якой ляжала сяло. Там, ведаў ён, жыла цётка Святаславы, і да каго ж, як не да яе, павінна была ў першым часе прыбежыць ўцячак! Яго здагадка была правільная—праз колькі часу яны з Сокалам натрапілі на след, паімчаліся хутчэй. Гала праглядвалася далёка. Сляды жанчыны па ранішняй расе праглядаліся добра: вузкая палоска цёмных плямаў нястрымна вілася па лузе, уцякаючы ад яго!

— Любая!

— Ненавісная!

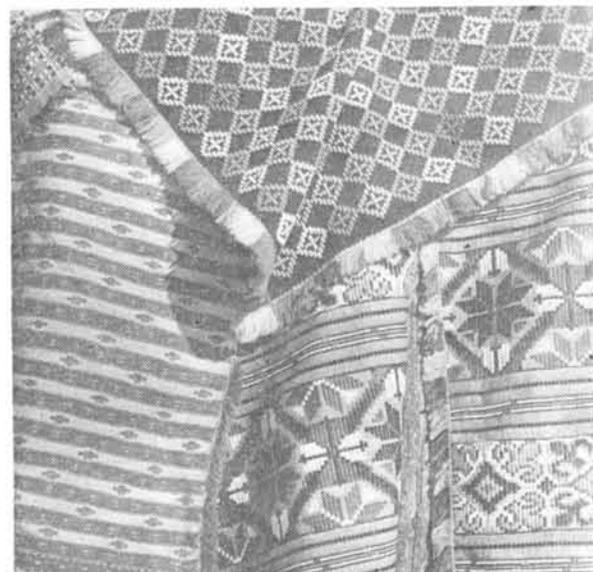
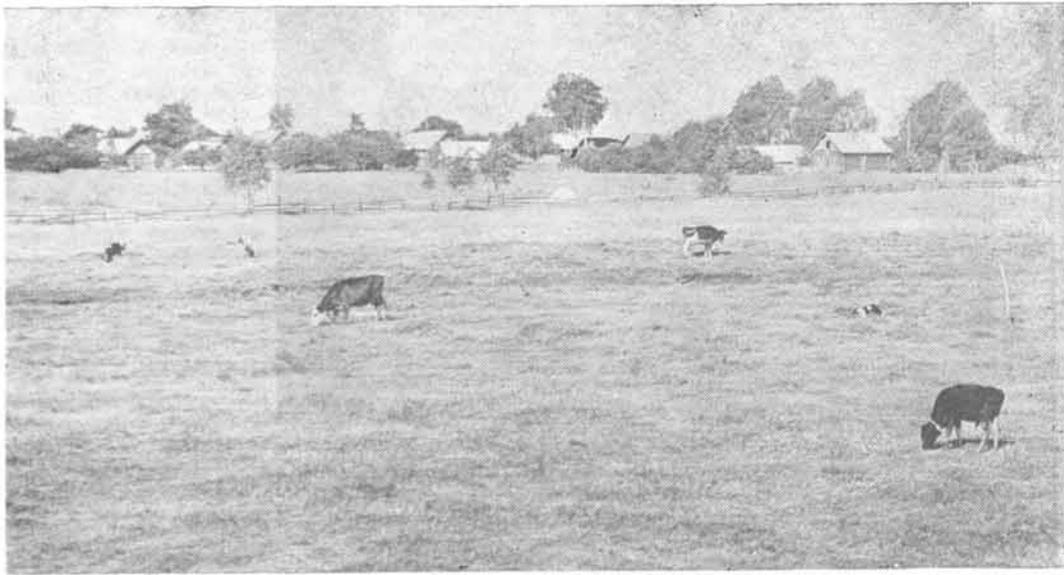
Забіць яе, зацкаваць, распяць на варотах! Ахоплены тым жа дзікім, помслівым пачуццём, што і ў яе ў хаце, ён імчаўся наперад—і раптоўна ўбачыў яе. Яна падыходзіла да ракі, ішла таропка, падбегам, не аглядалася. Відца тут, каля ракі, адчувала сябе ўжо ў бяспецы. Але вась, пачуўшы тупат, аглянулася—і кінулася ўздоўж рачышча, якое было тут высокім, так што спускацца трэба было асцярожна.

— Стой!—закрычаў ён.—Стой!

Сабакі Ірваліся ўперад, хрыпелі. А ён быў ужо амаль непрытомны ад шалёнай радасці—і цёмнай, неагляднай крывіды, і нечага яшчэ, чаго не ведаў і сам, але што, відаць, працягла на яго твары Святаслава. Чаму ж у тое імненне, калі рука яго—амаль няўлоўна адпусціла цяж, які трымаў раз'юшаных сабак, яна ўскрыкнула—і кінулася назад, у пустату? Заламаная ў адчай рукі і постаць яе на імгненне мільганулі над стромай—і амаль адразу ж унізе пачуўся ўсплёск. Вірліва рака закружыла, панесла дзівочае цела—плёскае, крык—і зноў ціха і пустальна, нібы ніколі і не было на свеце русавалосай разьбярыні Святаславы!

Але праз дзесяцігоддзі будуць захоўвацца па хатах касцяныя бакі, грабянцы, упрыгожаны, на якіх будуць са здзіўляючай фантазіяй і густам віцца расліны, глядзец казачныя звяры і птушкі. Доўга будуць дзівіцца таленту таго, хто зрабіў такія рэчы.

А хто стварыў іх—забудуць людзі...

ТКУЦЬ

У НЕГЛЮБЦЫ

РУЧНІКІ

Беларускую вёску Неглюбка на ўвесь свет праславіла ткацтва. Жанчыны тут, трохі суровыя на выгляд, але добрыя сэрцам, гасцінныя і працавітыя, ткалі спрадвек. Ткалі з лёну і воўны. Ткалі вопратку, хусткі, сурвэткі, ручнікі. Ручнік суправаджаў чалавека з першых мінут жыцця, бо на яго прымалі нованароджанага; ручнікамі прыбіралі хату; яны ўваходзілі ў вясельны пасаж. Ручнікі маладой развешвалі ў хаце жаніха, і ўся вёска аценьвала яе працавітасць, умельства, густ. З ручніком сустракалі дарогіх гасцей, падаючы на ім хлеб-

соль; на ручніку апускалі ў магілу труну.

Перад самай вайной ткаць у Неглюбцы сталі менш, бо ў крамах з'явілася многа новых гатовых тканін. І толькі пасля таго, калі Неглюбка, як і ўся беларуская зямля, была вызвалена ад ворага і з беднасцю не адразу магло справіцца, вясковыя жанчыны зноў селі за кросны. Ткалі рэчы самыя неабходныя, клалі на іх сціплы, нешматколерны ўзор. Але паступова жыццё наладжвалася, становілася веселейшым, і перамены гэтыя знайшлі адлюстраванне ў вырабах неглюбскіх майст-

рых. Побач з традыцыйнымі чырвоным, белым і чорным з'яўляюцца зялёны, сіні, жоўты колеры. Больш складаным, дасканалым становіцца ўзор ручніка. Іх незвычайная прыгажосць прыцягвае ўвагу спецыялістаў, мастацтвазнаўцаў. Наладжваюцца выстаўкі работ ткачых з Неглюбкі ў Гомелі, Мінску, іх вырабы экспануюцца ў Маскве, а потым адпраўляюцца ў Францыю і Бельгію, у Злучаныя Штаты Амерыкі і Канаду, у Японію.

НА ЗДЫМКАХ: спакой і цішыня пануюць у Неглюбцы; летам ткачыі рэдка сядзяцца за кросны: многа ра-

боты ў вёсцы. Але Ганна ГРЫНЬКОВА любімай справе аддае кожную свабодную мінуту; россып лугавых кветак падкажа майстру самае дасканалое спалучэнне колераў на ручніку, сціплы рамонак ці валожка натхніць на стварэнне новага ўзору: Неглюбка — вёска самабытная. Жанчыны тут апрацоўваюць на святых у беларускія нацыянальныя кашцюмы, якія можна ўбачыць толькі тут, і ўзоры на іх тканых вырабах непаўторныя, хаты майстры ўпрыгожваюць мастацкай разбой; гэты вырабы неглюбскіх ткачых, якія прынеслі ім сусветную вядомасць.

ЗАЛАТЫЯ МЕДАЛІ БЕЛАРУСКІХ ФЕХТАВАЛЬШЧЫКАЎ

У розных гарадах Саветаў Саюза працягваюцца фінальныя спаборніцтвы па праграме VI летняй Спартакіяды народаў СССР.

Пасля пяці відаў (бокс, стральба з лука, воднае пола, скачкі ў ваду і сучаснае пяціборства) з улікам вынікаў Усесаюзных маладзёжных гульніў каманда нашай рэспублікі займала пятае месца.

Спартакіядную эстафету ад Ерэвана прыняла Масква, дзе спрачаліся плыўцы. У Таліне спаборнічалі лёгкаатле-

ты-мнагаборцы. Фрунзе сустракаў стралкоў-стандавікоў. А ў сталіцы Беларусі на дарожках Дома фізкультуры «Працоўныя рэзервы» вялі спрэчку фехтавальшчыкі. Аб гэтых спаборніцтвах мы і раскажам больш падрабязна.

У Мінску сабраліся 314 спартсменаў — шаблістаў, шпажыстаў, рапірыстаў і рапірыстак.

Сярод шаблістаў у фінале Спартакіяды выступалі прадстаўнікі Беларусі алімпійскі чэмпіён В. Сідзяк і экс-чэмпіён свету ў камандных спа-

СПОРТ

борніцтвах С. Прыходзька. Залаты медаль у гэтым відзе заваяваў У. Назлымаў з каманды РСФСР, сярэбраны — С. Прыходзька, бронзавы дастаўся В. Сідзяку. У камандным заліку нашы шаблісты занялі трэцяе месца.

Мінчанка Алена Бялова сёння — прызнаны лідэр саветскага фехтавання. У фінале яе атакі былі імклівыя, абарона — трывалая. У выніку А. Бялова — першая ў турніры рапірыстак. І ў камандных спаборніцтвах нашы дзяўчаты былі мацнейшымі.

А вось каманда беларускіх рапірыстаў у складзе Аляксандра і Уладзіміра Раманюковых, І. Талмачова, А. Коцешава і В. Сілянцьева заваявала толькі трэцяе месца.

У асабістых спаборніцтвах шпажыстаў перамогу атрымаў беларускі дынамавец У. Расолька.

Спаборніцтвамі фехтавальшчыкаў закончыўся дзевяты від праграмы VI летняй Спартакіяды. Каманда БССР паранейшаму на пятым месцы.

У. ВЯРХОУСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі спаборніцтваў ускладаюць вянікі да помніка на плошчы Перамогі; Алена БЯЛОВА.

ГУМАР

Айтар пытаецца ў вядомага крытыка:

— Як вы думаеце, ці варта мне ўнесці ў п'есу якія-небудзь змяненні?

— Я б вам параіў, каб ваш герой не павесіўся, а застрэліўся.

— Чаму?

— Гук выстрала разбудзіць глядачоў.

Ноч. П'яны спрабуе ўставіць ключ у ліхтарны слуп. Падыходзіць паліцэйскі:

— Вы што, не бачыце — нікога ж няма дома.

— А чаму тады на другім паверсе святло гарыць?

— Чаму дзяўчаты-спартсменкі бегаюць усё-такі больш марудна за мужчыны?

— Выключна з-за какецтва, каб публіка іх лепш разгледзела.

«Мы заўсёды спазняемся ў тэатр з-за цябе».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КПБ
Зак. 1057.